

Paweł Kraciński¹

Zakład Ekonomiki Ogrodnictwa,
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut
Badawczy, Warszawa

Eksport produktów ogrodniczych oraz ich przetworów do Rosji i jego udział w rosyjskim imporcie w latach 2001-2012

Exports of horticultural products and their preserves to Russia and its share in the Russian imports in the period 2001-2012

Synopsis: Celem artykułu było określenie zmian i tendencji w polskim eksporcie produktów ogrodniczych do Rosji. W artykule zaprezentowano wyniki handlu produktami ogrodniczymi świeżymi oraz przetworzonymi z Federacją Rosyjską w latach 2001-2010. Przeanalizowano wielkość oraz strukturę rosyjskiego importu produktów ogrodniczych i ich przetworów. Zbadano udział Polski w rosyjskim przywozie. Eksport do Rosji wykazywał dynamiczną tendencję wzrostową. W badanym okresie zmianie uległa struktura polskiego eksportu ogrodniczego do Rosji. Dominującą rolę straciły przetwory warzywne, które w latach 2001-2003 stanowiły 56% wartości eksportu na rzecz owoców świeżych, głównie jabłek. Wartość eksportu jabłek w latach 2010-2012 wyniosła 40% wartości całego eksportu ogrodniczego do Rosji.

Słowa kluczowe: produkty ogrodnicze, eksport, handel zagraniczny

Abstract. The purpose of the article was to identify changes and trends in Polish export of horticultural products to Russia. The article presents the results the trade of fresh and preserved horticultural products with the Russian Federation in 2001-2010. We analyzed the size and the structure of Russian import of horticultural products and their preserves. Share of Poland in Russian import was then examined. Export to Russia showed dynamic growing trend. In the analyzed period, structure of the Polish export to Russia has changed. The dominant role was lost to preserves of vegetables, which in 2001-2003 accounted for 56% of the value of export ,in favor of fresh fruit, especially apples. The value of export of apples in 2010-2012 was 40% of total gardening export to Russia.

Key words: horticultural products, export, foreign trade

Wprowadzenie

Federacja Rosyjska to państwo o największej powierzchni wynoszącej 17 mln km². Liczba mieszkańców (144 mln) plasuje to państwo na 6 miejscu pod względem ludności. Rosja ma dodatni bilans handlowy, głównie dzięki surowcom, jednak nie jest samowystarczalna żywnościowo. Wartość importu Rosji zwiększyła się w stosunku do lat 2001-2003 5,9-krotnie do 284 mld USD. Udział produktów ogrodniczych oraz ich przetworów oscylował w granicach 3-3,5% wartości rosyjskiego przywozu. Wartość całkowitego eksport Rosji wyniosła w latach 2010-2012 480 mld USD i była 4,2-krotnie wyższa niż w latach 2001-2003. Sprzedaż zagraniczna produktów ogrodniczych ze względu na właściwości fizyczne oraz przeznaczenie (deserowe lub przemysłowe) następuje

¹mgr, e-mail: pawel.kracinski@ierigz.waw.pl

w postaci świeżej bądź przetworzonej. Jabłka są przykładem produktu, który ma przeznaczenie głównie deserowe i eksportowany jest w formie świeżej. Natomiast owoce jagodowe produkowane w Polsce mają w większości przeznaczenie przemysłowe i ich sprzedaż następuje w postaci przetworów (np. mrożonki czy soki zagęszczone). Rosja to duży rynek zbytu dla towarów rolno-spożywczych. Stosunki gospodarcze Polska-Rosja do 1 maja 2004 miały charakter bilateralny, a po unijno-multilateralny [Szkop 2012]. Zmiana ta, nie zahamowała eksportu ale wpłynęła na jego strukturę. Wejście do Unii Europejskiej było stabilizujące dla handlu z Rosją i ograniczyło krótkoterminowe ryzyko polityczne [Nowak-Far 2005]. Wysoki udział Rosji w wartości polskiego eksportu ogrodniczego (18% w latach 2010-2012) wskazuje na ważność podjętego tematu.

Cel i zakres

Celem opracowania była analiza zmian w polskim eksporcie produktów ogrodnich do Rosji w latach 2001-2012, a także zbadanie ich udziału w rosyjskim imporcie. Do realizacji zamierzonego celu zastosowano metodę opisową oraz analizę literatury.

Badania obejmują lata 2001-2012. Okresy, w celu wyeliminowania wahań nieregularnych podzielano na 4 podokresy (2001-2003, 2004-2006, 2007-2009 oraz 2010-2012) Wartości dla poszczególnych przedziałów zostały policzone jako średnia arytmetyczna z poszczególnych lat. Zmiany w czasie badano za pomocą indeksów o stałej podstawie, którą była średnia wartość z lat 2001-2003, zaś strukturę wykorzystując wskaźniki procentowe. W analizie nie uwzględniono grzybów, ziemniaków oraz ich przetworów. Dane zebrano ze źródeł pierwotnych. Wielkości dotyczące handlu Rosji zostały pozyskane z Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. United Nations). Dane eksportowe dotyczące Polski pochodzą z Centrum Analitycznego Administracji Celnej oraz Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego.

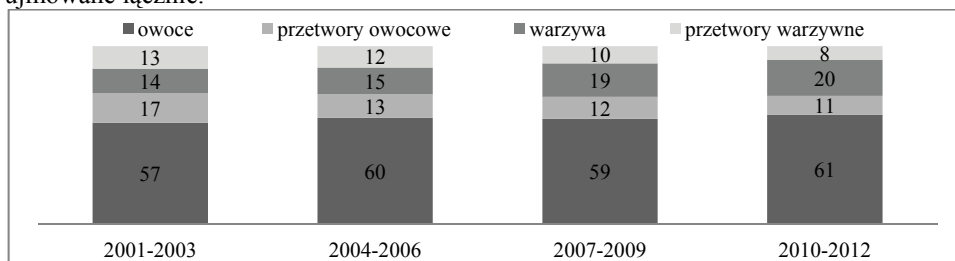
Rosyjski import produktów ogrodnich i ich przetworów

Rosyjski import produktów ogrodnich i ich przetworów w latach 2010-2012 wzrósł 6,3-krotnie w stosunku do lat 2001-2003 i osiągnął wartość 9,4 mld USD. W strukturze importu rosło znaczenie warzyw i owoców, a malało przetworów.

Największy znaczenie w rosyjskim imporcie mają owoce świeże (rys. 1). Udział owoców w wartości rosyjskiego importu produktów ogrodnich wyniósł w latach 2010-2012 aż 61%. Wartość importu owoców wzrosła 6,8-krotnie do 5,8 mld USD, wobec 844 mln USD w latach 2001-2003. Wzrosła również wartość importu warzyw (3,9-krotnie) i osiągnęła w latach 2010-2012 1,9 mld USD, a jej udział w strukturze wyniósł 20%. Import przetworów owocowych w latach 2010-2012 miał wartość 1 mld USD. Wartość rosyjskiego importu przetworów warzywnych w latach 2010-2012 wyniosła 732 mln USD wobec 188 w latach 2001-2003. Udział przetworów warzywnych oraz owocowych w strukturze wartości rosyjskiego importu ogrodniczego obniżył się w latach 2010-2012 do odpowiednio 8 i 11% z 13 i 17% w latach 2001-2003.

Głównymi owocami importowymi przez Rosję są cytrusy. Wartość importu cytrusów wzrosła w latach 2010-2012 6,5-krotnie w stosunku do lat 2001-2003 osiągając 860 mln USD, a masa 2,6-krotnie do 1,6 mln ton. Udział cytrusów w wartości oraz masie

importowanych owoców nieznacznie obniżył się do odpowiednio 25 i 27%. Drugą pod względem wartości grupę owoców stanowią jabłka oraz gruszki, których import wyniósł w latach 2010-2012 1,5 mld USD i był 6-krotnie wyższy niż w latach 2001-2003. Masa importowanych jabłek i gruszek wzrosła 2,7-krotnie do 1,6 mln ton. Udział jabłek i gruszek w strukturze wartości importu owoców w latach 2010-2012 obniżył się względem lat 2001-2003 o 3 pkt. procentowe (do 20%), a wzrósł o tą samą wartość w wolumenie (do 27%). Trzecią grupą owoców importowanych przez Rosję są banany. Udział bananów w wartości importu obniżył się z 26% w latach 2001-2003 do 15% w latach 2010-2012 a w ilości importowanych owoców spadł z 28% do 20%. Wartość importu bananów w latach 2010-2012 wyniosła 858 mln USD a masa 1,2 mln ton, wobec odpowiednio 216 mln USD oraz 689 tys. ton w latach 2001-2003. Podobne znaczenie w imporcie (11% wartości i 8% masy) osiągnęły w latach 2010-2012 winogrona oraz brzoskwinie, morele, wiśnie i czereśnie ujmowane łącznie.

Rys. 1. Struktura rosyjskiego importu produktów ogrodniczych i ich przetworów w latach 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012 [w %]

Fig. 1. Structure of Russian import of horticultural products and their preserves in the years 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012 [%]

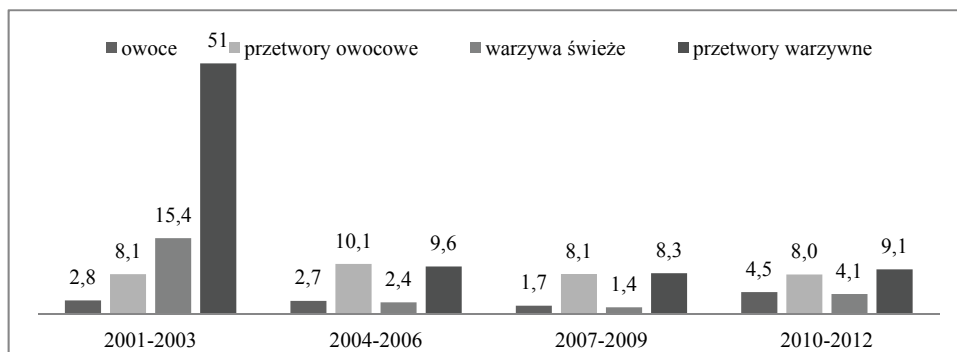
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UN Comtrade.

Głównym warzywem importowanym przez Rosję są pomidory. Wartość importu tego warzywa wyniosła w latach 2010-2012 823 mln USD a jego udział w strukturze wartości importu warzyw wyniósł 43% wobec 35% w latach 2001-2003. Jeszcze bardziej bo z 19% w latach 2001-2003 do 34% zwiększył się udział pomidorów w masie importowanych warzyw. W stosunku do lat 2001-2003, w okresie 2010-2012 udział warzyw cebulowych w strukturze wartości importu warzyw zmniejszył się z 34 do 12%, a w masie z 51 do 21%. Masa importu cebulowych obniżyła się w stosunku do lat 2001-2003 o 4% i wyniosła w latach 2010-2012 449 tys. ton, podczas gdy wartość importu cebuli wzrosła 3,2-krotnie do 222 mln USD.

Natomiast udział ogórków w wartości importu zwiększył się 2,6-krotnie, a w masie 3,9-krotnie i osiągnął odpowiednio 222 mln USD i 199 tys. ton.

Największe znaczenie w rosyjskim imporcie przetworów owocowych mają soki (głównie zagęszczone), których wartość w latach 2010-2012 wyniosła 446 mln USD, co stanowiło 45% wartości importu przetworów. Masa importowanych soków wzrosła w stosunku do lat 2001-2003 o 40% a wartość 3,7-krotnie i osiągnęła w latach 2010-2012 odpowiednio 265 tys. ton oraz 446 mln USD. Duże znaczenie w wartości rosyjskiego importu mają konserwy owocowe (21%), susze (15%), dżemy i przecierzy (12%) oraz mrożonki (7%). W imporcie rośnie udział mrożonek, suszy i konserw a spada przecierów i dżemów oraz soków.

Rosyjski import przetworów warzywnych obejmuje głównie konserwy stanowiące w latach 2010-2012 ok. 39% wartości importu (283 mln USD) oraz przetwory pomidorowe (18%), marynaty (17%) i mrożonki (15%). W strukturze wartości importu rosło znaczenie mrożonek warzywnych obniżało a się pozostałych grup przetworów warzywnych, w tym najbardziej konserw.

Rys. 2. Udział importu z Polski w rosyjskim imporcie produktów ogrodniczych i ich przetworów w latach 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012

Fig 2. Participation of import from Poland in Russian import of horticultural products and their preserves in the years 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Comtrade oraz CAAC i CIHZ.

Udział Polski w rosyjskim imporcie produktów ogrodniczych i ich przetworów obniżył się z 11,5% w latach 2001-2003 do 5,1% w latach 2010-2012. Najwyższy bo 2,6-krotny spadek w stosunku do okresu poprzedniego nastąpił w latach 2004-2006 szczególnie na skutek zmniejszenia zakupów z Polski przetworów warzywnych oraz cebuli.

Udział Polski w rosyjskim imporcie przetworów warzywnych obniżył się z rekordowego poziomu 51% w latach 2001-2003 do zaledwie 9% w latach 2010-2012 (rys. 2). Wolniej spadał udział Polski w wartości rosyjskiego importu warzyw, obniżając się o 10,4 pkt procentowych do 4,1% w latach 2010-2012. Udział przetworów owocowych i warzywnych w rosyjskim imporcie cechował się większą stabilnością. W latach 2010-2012 wyniósł odpowiednio 8 i 9,1% wobec 8,1 i 15,4% w latach 2001-2003.

Udział eksportu do Rosji w polskim eksporcie

Udział wywozu do Rosji, w polskiej sprzedaży zagranicznej produktów ogrodniczych i ich przetworów obniżył się z 21% w latach 2001-2003 do 11% w latach 2004-2006. W latach 2007-2009 udział ten wyniósł 9%, a w latach 2010-2012 18%, osiągając wartość 482 mln USD. Zmniejszony eksport do Rosji w latach 2004-2006 oraz 2007-2009 wynikał głównie z embarga, jakim objęte były polskie produkty w latach 2005-2008. Embargiem objęto świeże owoce i warzywa, a także susze. Częściowo zakaz przywozu z Polski obchodzony był poprzez sprzedaż produktów (głównie jabłek) do innych krajów WNP, skąd następował reeksport do Rosji [Bugala 2009]. Wejście do Unii Europejskiej nie miało negatywnego wpływu na uwarunkowania handlu z Rosją.

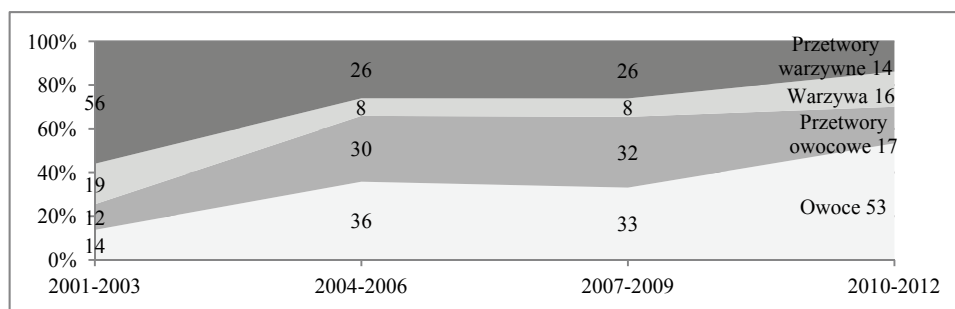
Tabela. 1. Wartość polskiego eksportu ogrodniczego w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [mln USD]

Table 1. Value of Polish horticultural export in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [million USD]

Lata	2001-2003	2004-2006	2007-2009	2010-2012	Dynamika
Owoce	113	275	461	611	543
<i>w tym Rosja</i>	23	58	70	257	1098
<i>udział</i>	21%	21%	15%	42%	202
Przetwory owocowe	495	795	1212	1304	263
<i>w tym Rosja</i>	20	49	68	80	403
<i>udział</i>	4%	6%	6%	6%	153
Warzywa	61	162	276	283	462
<i>w tym Rosja</i>	32	13	18	78	246
<i>udział</i>	52%	8%	6%	27%	53
Przetwory warzywne	155	277	429	488	315
<i>w tym Rosja</i>	95	42	55	66	70
<i>udział</i>	61%	15%	13%	14%	22
Suma	824	1509	2378	2686	326
<i>w tym Rosja</i>	170	162	211	482	283
<i>udział</i>	21%	11%	9%	18%	87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

Czołowe miejsce w polskim eksporcie produktów ogrodniczych oraz ich przetworów do Rosji zajmują owoce świeże (tab. 1).

Rys. 3 Struktura wartości polskiego eksportu do Rosji w latach 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012

Fig. 3 The structure of Polish exports to Russia in the years 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009, 2010-2012

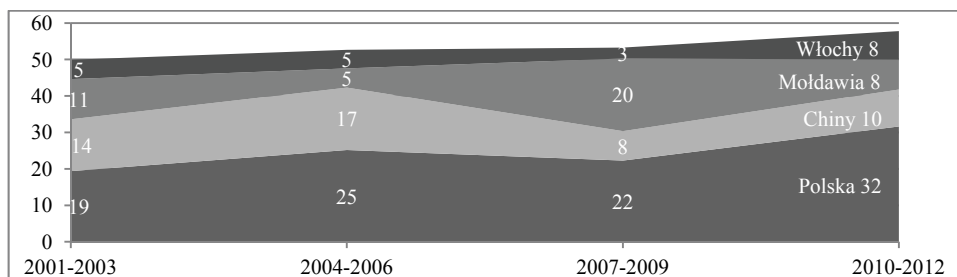
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

W latach 2010-2012 53% wartości polskiego eksportu do Rosji stanowiły owoce (rys. 3). Mniejsze znaczenie miał eksport przetworów owocowych (17%) i warzyw świeżych (16%), a najmniejsze przetworów warzywnych (14%).

Polski eksport owoców świeżych do Rosji

Wartość i wolumen polskiego eksportu owoców świeżych do Rosji wyniosły w latach 2010-2012 257 mln USD i 444 tys. ton i były odpowiednio 11-krotnie i 4-krotnie wyższe niż w latach 2001-2003. Głównymi owocami eksportowanymi do Rosji były jabłka. Udział jabłek w eksporcie owoców do Rosji utrzymywał na wysokim poziomie przez cały badany okres, a najwyższy był w latach 2001-2003, kiedy wyniósł 90% masy oraz 85% wartości owoców sprzedanych do tego kraju. W latach 2004-2006 oraz 2007-2009 udział jabłek w eksporcie owoców do Rosji, był niższy, ale już w latach 2010-2012 powrócił do poziomu 89% ilości i oraz 76% wartości eksportu owoców do tego kraju.

Wartość eksportu jabłek do Rosji wyniosła w latach 2010-2012 195 mln USD i była blisko 10-krotnie wyższa niż w latach 2001-2003. Rozmiary eksportu jabłek wzrosły blisko 4-krotnie do 394 tys. ton. Rosja jest największym odbiorcą polskich jabłek. W latach 2010-2012 53% ilości polskiego eksportu jabłek zostało sprzedanych do tego kraju. Polska jest również głównym dostawcą jabłek do Rosji (rys. 4). Udział Polski w rosyjskim imporcie większa się systematycznie. Na rosyjskim rynku znaczącą pozycję mają również Chiny oraz Mołdawia. Liczącym się dostawcą są również Włochy (drugi po Chinach eksporter jabłek deserowych w latach 2010-2012), których udział wyniósł 8%. Polskie jabłka na rosyjskim rynku były droższe od jabłek chińskich oraz mołdawskich, ale tańsze od sprowadzanych z Włoch i większości innych państw. Jak wynika z danych UN Comtrade średnia cena polskich owoców w latach 2010-2012 wynosiła 0,57 USD/kg, a chińskich 0,54 USD/kg.

Rys. 4. Udział głównych dostawców w rosyjskim rynku jabłek w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [% wartości rosyjskiego importu jabłek]

Fig. 4. Shares of the main suppliers on the apple market in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [% of the value of the Russian import of apples]

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Comtrade.

Podobne jak w przypadku jabłek, było tempo wzrostu wartości oraz ilości eksportu gruszek oraz wiśni i czereśni, jednak ich udział w eksporcie owoców do Rosji nie przekraczał kilku procent. Truskawki w latach 2010-2012 stanowiły 4,1% wartości

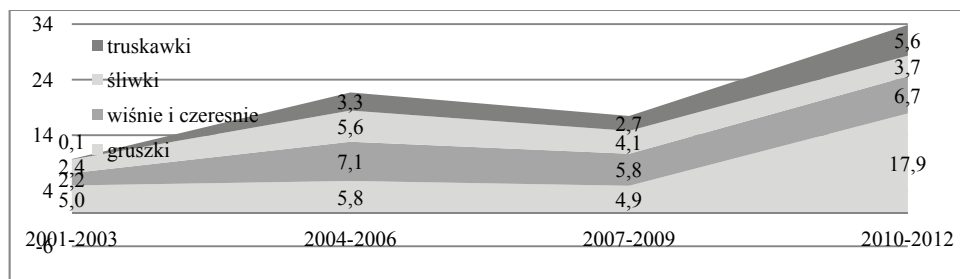
eksportu owoców do Rosji, śliwki 1,5%. Poniżej 1% był udział malin, porzeczek i agrestu. Istotne miejsce w eksporcie owoców świeżych stanowił reeksport w którym główną rolę odgrywały cytrusy oraz winogrona. Udział reeksportu w wartości polskiego eksportu owoców do Rosji wyniósł w latach 2010-2012 niemal 9%.

Eksport gruszek z Polski do Rosji wzrósł z 4,5 tys. ton w latach 2001-2003 do 18 tys. ton w latach 2010-2012 (rys. 5). Stanowiło to 4% łącznego eksportu owoców do Rosji. Jak wynika z bilansu rozdysonowania, Polska sprzedaje do Rosji gruszki produkowane w kraju oraz reeksportuje importowane owoce. Z 6% udziałem w latach 2010-2012 byliśmy czwartym (po Belgii, Argentynie i Holandii) dostawcą gruszek do Rosji. Średnie ceny gruszek eksportowanych z Polski do Rosji w latach 2010-2012 wynosiły 0,86 USD/kg i były niższe od oferowanych przez Belgię i Holandię, ale porównywalne z oferowanymi przez Argentynę.

Eksport truskawek z Polski do Rosji wzrósł z zaledwie 73 ton w latach 2001-2003 do 5,6 tys. ton o wartości 10,5 mln USD w latach 2010-2012. Udział Rosji w eksporcie tych owoców z naszego kraju wyniósł w tych latach 41%. Polska z udziałem 13% zajmuje trzecią pozycję w rosyjskim imporcie truskawek. Głównymi dostawcami tych owoców do Rosji są Turcja i Grecja, które zaspokajają 65% importu Rosji. Udział Grecji w rosyjskim imporcie systematycznie rośnie, a Turcji w ostatnich latach spada. Polska jest konkurencyjna cenowo na rosyjskim rynku. Średnie ceny polskich truskawek były w latach 2010-2012 o 12% niższe od przeciętnych w rosyjskim imporcie.

Eksport wiśni i czereśni wzrósł 3-krotnie i osiągnął w latach 2010-2012 6,7 tys. ton o wartości 10,3 mln USD (4% wartości polskiego eksportu owoców do Rosji). Udział Rosji w polskim eksporcie tych owoców wzrósł z 22% w latach 2001-2003 do 56% w latach 2010-2012.

Polska straciła pozycję lidera dostaw wiśni i czereśni na rosyjski rynek, jaką z 24% udziałem miała w latach 2001-2003. Udział importu z Polski spadł do 4% w latach 2010-2012. Głównym dostawcą na rosyjski rynek jest obecnie Turcja, która w latach 2010-2012 w stosunku do lat 2001-2003, 16-krotnie zwiększyła ilość eksportu wiśni i czereśni do Rosji. Liczącymi się dostawcami są też Uzbekistan oraz Kirgistan.

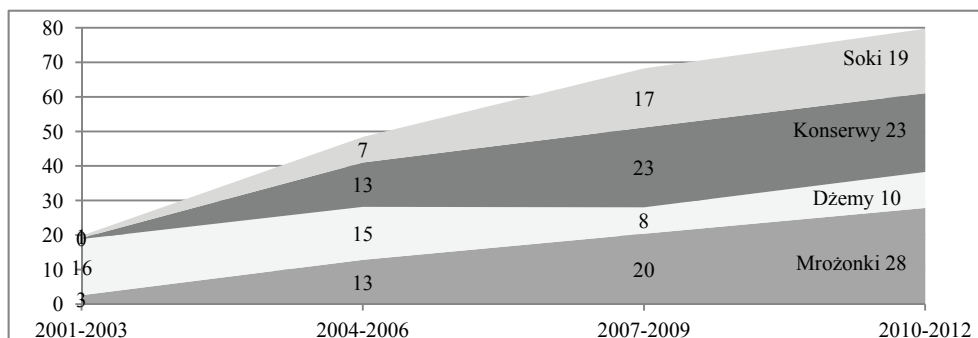
Rys. 5. Eksport z Polski do Rosji truskawek, śliwek, wiśni oraz czereśni i gruszek w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [w tys. ton]

Fig. 5. Export of strawberries, plums, cherries and pears from Poland to Russia in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [thousands of ton]

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

Eksport przetworów owocowych do Rosji

Wartość polskiego eksportu przetworów owocowych do Rosji wyniosła w latach 2010-2012 80 mln USD wobec 20 mln USD w latach 2001-2003 (rys. 6). W latach 2001-2003 głównymi produktami eksportowanymi do Rosji były dżemy, marmolady oraz przeciera, stanowiące 82% polskiego eksportu przetworów do tego kraju. Liczącymi się produktami były również mrożonki, których udział wynosił 13%. Od połowy ubiegłej dekady rósł polski eksport do Rosji konserw oraz soków, a także mrożonek. W latach 2010-2012 w strukturze polskiego eksportu przetworów owocowych do Rosji dominującą rolę odgrywały mrożonki owocowe z udziałem wynoszącym 35% wartości sprzedaży. Udział konserw wzrósł do 28%, a soków do 23%. Znacząco zmniejszył się udział dżemów, marmolad i przecierów (do 13%).

Rys. 6. Eksport przetworów owocowych do Rosji w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [w mln USD]

Fig. 6. Export of fruit preserves to Russia in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [million USD]

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

Wartość eksportu z Polski do Rosji mrożonek owocowych wzrosła w latach 2010-2012 w stosunku do lat 2001-2003 11-krotnie do 28 mln USD (rys. 6) a wolumen 10-krotnie do 37 tys. ton. Do Rosji trafia jednak nadal niespełna 6% wartości polskiego eksportu mrożonek owocowych. Polska jest głównym dostawcą mrożonek owocowych na rynek rosyjski. W latach 2010-2012 import z Polski zaspokajał 48% rosyjskiego przywozu. Jednakże udział Polski w rosyjskim imporcie mrożonek owocowych obniża się na rzecz Chin, które zwiększyły swój udział z 4% w latach 2001-2003 do 30% w latach 2010-2012.

Główną rolę w polskim eksporcie do Rosji odgrywają mrożone maliny i porzeczki oraz mrożone truskawki. Łączna wartość eksportu mrożonych malin i porzeczek wyniosła w latach 2010-2012 6,7 mln USD a wolumen 9,3 tys. ton i wzrosła w relacji do lat 2001-2003 odpowiednio 8 i 11-krotnie. Udział Polski w rosyjskim imporcie mrożonych malin i porzeczek w latach 2010-2012 wyniósł, aż 73%. Głównym konkurentem Polski w eksporcie tych mrożonek są obecnie Chiny, których udział w rosyjskim imporcie wzrósł z niespełna 1% w latach 2001-2003 do 20% w latach 2010-2012.

Wartość eksportu mrożonych truskawek z Polski do Rosji wzrosła 4-krotnie, a masa 3-krotnie w stosunku do lat 2001-2003 i wyniosła 4,4 mln USD oraz 4,7 tys. ton. Polska

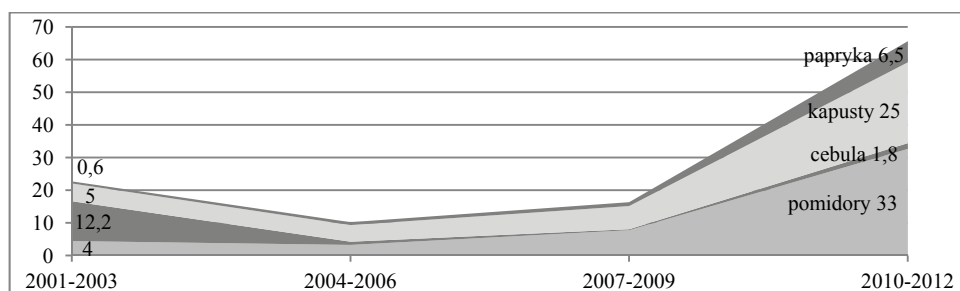
straciła na rzecz Chin pozycję lidera dostaw mrożonych truskawek do Rosji, jaką z 83% udziałem w przywozie realizowanym przez ten kraj miała w latach 2001-2003. W latach 2010-2012 chińskie produkty zaspokajały 66% potrzeb importowych Rosji, a polskie 26%. Ceny polskich mrożonych truskawek były w latach 2010-2012 o 0,12 USD/kg wyższe niż chińskich.

Eksport warzyw świeżych do Rosji

Wartość eksportu warzyw świeżych z Polski do Rosji wzrosła w latach 2010-2012 w odniesieniu do lat 2001-2003 7,3-krotnie do 77,7 mln USD (rys. 7), a ilość 2,5-krotnie do 107 tys. ton. Główną rolę w eksporcie z Polski odgrywają pomidory, kapusta i papryka, które stanowiły w latach 2010-2012 82% wartości polskiego eksportu warzyw świeżych do tego kraju. W strukturze eksportu nastąpiły znaczące zmiany. Wiodącą rolę w eksporcie straciła cebula na rzecz pomidorów oraz kapusty białej.

Eksport cebuli w latach 2001-2003 stanowił 39% wartości polskiego eksportu warzyw do Rosji. W latach 2001-2003 większość, bo 63% wyeksportowanej z Polski cebuli trafiło do Rosji, a w latach 2010-2012 zaledwie 3,3%. Największymi dostawcami cebuli do Rosji są obecnie Holandia oraz Chiny, które łącznie zaspokajają 52% potrzeb importowych Rosji. Rosło również znaczenie importu cebuli z Egiptu, Tadżykistanu oraz Kirgistanu. Udział Polski obniżył się z 5% w latach 2001-2003 do 1% w latach 2010-2012. Ceny polskiej cebuli na rosyjskim rynku zwiększyły się, co doprowadziło do utraty ich konkurencyjności cenowej. W latach 2010-2012 ceny importowanej z Polski cebuli wynosiły 0,51 USD/kg, z Chin 0,38 USD/kg, a z Egiptu 0,40 USD/kg. W latach 2001-2003 ceny warzywa polskiego i chińskiego były zbliżone i wynosiły średnio 0,14 USD/kg.

Wartość eksportu pomidorów z Polski do Rosji wzrosła 7-krotnie, a rozmiary 2,5-krotnie do odpowiednio 33 mln USD oraz 29 tys. ton. Udział eksportu z Polski w rosyjskim imporcie pomidorów w latach 2010-2012 wyniósł 3,2%. Głównym dostawcą pomidorów do Rosji jest Turcja, której udział w imporcie rosyjskim wynosi około 50%. Udział Chin jest w miarę stabilny i wynosi ok 10%. Liczącymi się dostawcami pomidorów na rynek rosyjski są: Ukraina (9%), Maroko (6%) oraz Azerbejdżan i Holandia (po 5%).

Rys. 7. Eksport głównych warzyw do Rosji w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [w mln USD]

Fig. 7. Export of main vegetables to Russia in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [million USD]

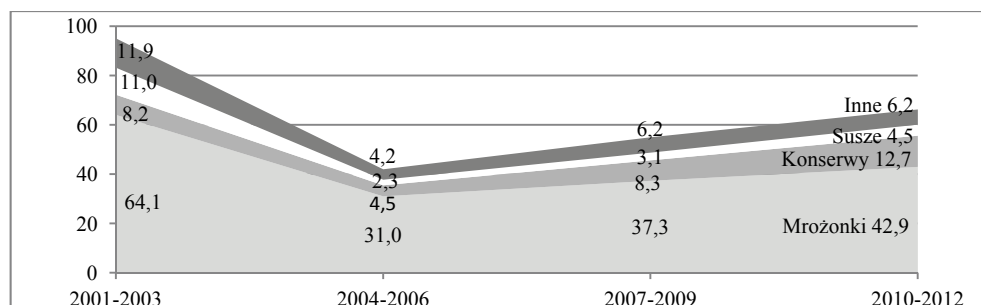
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

Wartość eksportu kapusty z Polski do Rosji w latach 2010-2012 wyniosła średnio 25 mln USD, wobec 5,5 mln USD w latach 2001-2003. Polska jest liderem dostaw kapusty do Rosji. Udział Polski w wartości rosyjskiego importu wyniósł w latach 2010-2012 około 30% i był o 5 pkt proc. wyższy niż w latach 2001-2003. Polska wyprzedziła Chiny, które w latach 2001-2003 były głównym dostawcą tego warzywa na rosyjski rynek. Dużym dostawcą kapusty do Rosji jest również Uzbekistan (13%) oraz Iran (10%).

Wartość eksportu papryki z Polski do Rosji wzrosła 10-krotnie do 6,5 mln USD. Do Rosji trafiło w latach 2010-2012 36% papryki wyeksportowanej z Polski. Udział dostaw z naszego kraju w rosyjskim imporcie papryki w latach 2010-2012 wyniósł 3%. Głównym dostawcą papryki do Rosji (z udziałem 41%) był Izrael. Liczącymi się dostawcami były również Chiny (19%) oraz Holandia (16%). Średnia cena polskiej papryki na rosyjskim rynku była w latach 2010-2012 niższa od holenderskiej (o 1 USD/kg) i izraelskiej (o 0,5 USD/kg), a zbliżona do chińskiej, wynoszącej 1,1 USD/kg.

Eksport przetworów warzywnych do Rosji

Eksport przetworów warzywnych osiągnął w latach 2010-2012 wartość 66 mln USD i był o 30% niższy niż w latach 2001-2003 (rys. 8). Największe znaczenie w eksporcie przetworów warzywnych do Rosji mają mrożonki. Udział tych produktów przewyższał 65% wartości eksportu przetworów warzywnych przez cały analizowany okres. Udział suszy i marynat obniżył się z 12 i 9% w latach 2001-2003 do 7 i 4% w latach 2010-2012 a konserw wzrósł z 9 do 19%.

Rys. 8. Eksport przetworów warzywnych do Rosji w latach 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009 i 2010-2012 [w mln USD]

Fig. 8. Export of vegetable preserves to Russia in the years 2001-2003; 2004-2006; 2007-2009; 2010-2012 [million USD]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAAC i CIHZ.

Eksportu mrożonek warzywnych do Rosji w całkowitym eksporcie tych produktów z Polski stanowił w latach 2010-2012 17%, wobec 61% w latach 2001-2003. Polska pozostała jednak głównym dostawcą mrożonek warzywnych na rosyjski rynek. Mrożonki warzywne z Polski stanowiły 57% wolumenu rosyjskiego importu tych produktów w latach 2010-2012 wobec 67% w latach 2001-2003. Na rosyjskim rynku mrożonek do lat 2007-2009 rosło znaczenie Chin, których udział w rosyjskim imporcie osiągnął 17%, po czym w latach 2010-2012 obniżył się do 15%.

Wnioski

Polski eksport produktów ogrodniczych oraz ich przetworów do Rosji wykazuje dynamiczną tendencję wzrostową. W latach 2010-2012 wyniósł on 482 mln USD, wobec 170 mln USD, w latach 2001-2003. Udział Rosji w łącznej wartości eksportu produktów ogrodniczych z Polski w latach 2010-2012 wyniósł 18% wobec 21% w latach 2001-2003.

W badanym okresie zmianie uległa struktura polskiego eksportu ogrodniczego do Rosji. Dominującą rolę straciły przetwory warzywne, które w latach 2001-2003 stanowiły 56% wartości eksportu. Na czoło wysunął się eksport owoców świeżych, a wśród nich jabłek. Wartość eksportu jabłek w latach 2010-2012, stanowiła 40% wartości całego polskiego eksportu ogrodniczego kierowanego do Rosji. Istotnymi produktami eksportowymi do tego kraju były również mrożonki warzywne (9%), pomidory (7%), mrożonki owocowe (6%) oraz kapusta (5%).

Polska jest niekwestionowanym liderem w dostawach jabłek do Rosji. Rozbudowa bazy przechowalniczej, przy współudziale środków z UE spowodowała, dostosowanie polskiej oferty do sezonowości zapotrzebowania na rynku rosyjskim. Pozycja Polski wydaje się niezagrażona w związku ze zmniejszeniem eksportu jabłek z Chin, gdzie następuje wzrost konsumpcji wewnętrznej [Nosecka 2012]. Głównymi czynnikami jakie będą miały wpływ na utrzymanie tej pozycji będzie szybko rosnący popyt w Rosji oraz dalszy rozwój koncentracji podaży i promocji polskich owoców na rosyjskim rynku. Problemem mogą być czynniki pozaekonomiczne w handlu z tym krajem [Miklaszewski 2004]. Utrzymanie bezpieczeństwa i zdrowotności polskich produktów są w przekonaniu autora oczywiste i nie są wymienione jako czynnik zagrażający. Polska ma również pozycję lidera w dostawach do Rosji mrożonek warzywnych oraz owocowych. Silny wzrost udziału Chin w rynku mrożonek warzywnych, który miał miejsce na początku ubiegłej dekady został w ostatnich latach wyhamowany. Chiny są nadal istotnym konkurentem Polski w rosyjskim imporcie mrożonych owoców, a zwłaszcza mrożonych truskawek. Wśród warzyw świeżych Polska ma pozycję lidera w rosyjskim imporcie kapusty, natomiast utraciła znaczenie w przywozie do Rosji cebuli, wobec tańszych dostaw z krajów pozaeuropejskich.

Literatura

- Bugała A. [2009]: Eksport produktów ogrodnictwa do Rosji. *Przemysł fermentacyjny i owocowo-warzywny* 2009, nr 2 s. 56.
- Miklaszewski S. [2004]: Stosunki handlowe między Polską a Rosją w świetle zagranicznej polityki handlowej UE
- Nosecka B. [2012]: Sytuacja na światowym rynku wybranych produktów ogrodniczych i jej wpływ na polski rynek ogrodniczy s. 15-75.
- Nowak-Far A. [2005]: Regulacyjne uwarunkowania rosyjsko- polskich stosunków handlowych po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, w: „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2005, nr 2 (24), s. 43.
- Szkop E. [2012]: Gospodarka w relacjach Unia Europejska - Rosja [Tryb dostępu:] <http://wydawnictwo.wdinp.uw.edu.pl>. [Data odczytu: marzec 2014].
- Tereszczuk M., Ambroziak Ł. [2011]: Polscy producenci żywności na rynkach krajów WNP. *Przemysł Spożywczy* tom 65, kwiecień, s. 2.
- Centrum Analityczne Administracji Celnej i Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego [2001-2012]. Dane Niepublikowane.
- Roczniki Statystyczne Rzeczypospolitej Polskiej z lat 2002-2013.
- Strona internetowa UN Comtrade [Tryb dostępu:] <http://comtrade.un.org/db/>. [Data odczytu: marzec 2014].